

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. XII. De Nuptiis, seu de Matrimonio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Tituli I. Lib. IV. circa solum Matrimonium versantis: sic, eum conceperunt de *Sponsalibus*, & *Matrimonio*; hac distinctione expressâ significantes, se prius verbum *Sponsalia*, accipere pro mera promissione, sicut verbum *Matrimonium*, pro Contractu Nuptiarum.

Denique observandum est, Sponsalium Divisionem, in Sponsalia de *Præsenti*, & Sponsalia de *Futuro*, non esse accuratam: nam verbum *Spondere*, à quo *Sponsalia*, significat promittere; promissio autem semper respicit futurum, in quo differt ab aliis Contractibus, qui tradunt actualiter id, quod eorum materia est; è quorum numero est Matrimonium: itaque, convenienter appellari nequit *Sponsalia de præsenti*; nam hæc expressio contradictionem involvit, cum significet, Partes, se promittere, & tradere se simul eodem tempore: porro si sit Donatio, non est Promissio, & si sit Promissio, non est Donatio. Quod observavimus circa verbum *Sponsalia*, locum habet quoque ergâ verbum *Sponsa*, quod significat *Promissam*, & *Uxorem*: Promissam, si jungantur verba de *futuro*: Uxorem, si adjiciantur verba de *præsenti*. Confusio hæc orta esse videtur ex eo, quod antequam Matrimonium foret Sacramentum, Partes vocabantur *Sponsus* & *Sponsa*, usque ad consummationem, & pactum aliquando fiebat per verba, quæ tempus præsens significabant, & tunc erant *Sponsus* & *Sponsa de præsenti*; interdum per verba, quæ futurum significabant, & hoc in casu erant *Sponsi de futuro*: deinceps, Matrimonio ad Sacramenti dignitatem evecto, eadem locutio conservata fuit; quamvis Matrimonium fieret cum Cerimoniis Sacris, quæ non adhibebantur in Sponsalibus. Sic exponendum est id, quod Autor dicit in *Quest. III.* Canones usurpare verba hæc, *Sponsalia* & *Nuptias*, velut Synomina & probationes, quas è *Gratiano* desumit, & quæ ostendunt, Sponsos vocari Conjuges antè consummationem, sive conventio per verba de præsentibus, sive per verba de futuro inita sit.

His observatis; jam ad promissum exemplum devenimus: illud est in *Quarta*, quæ loquitur de causa Sponsaliorum. Posteaquam Autor dixit, consensum esse Sponsalium, sicut & Matrimonii, substantiam, sed non omnem consensum sufficere ad hunc effectum; exponit id, quod respicit consensum per *Exceptiones XI.* & in *Primâ*, sumptâ ex eo quod Personæ prohibeantur contrahere inter se Sponsalia & Matrimonium, congerit Replicationes Duplicationes, TriPLICATIONES, Quadruplicationes, sine quibus Argumentum luculenter exponere potuisset, statuendo pro Principio ac Regulâ, 1. Sponsalia cum Matrimonio convenire in omnibus, excepto quod fiebant post septem annos completos, Matrimonium requirit Duodecim annos completos in Puellis, & Quatuodecim in Masculis. 2. Sponsalia sub conditione fieri possunt, modo hæc non sit contraria substantiæ Matrimonii, & conditio suspendit conventionem, ita, ut hæc corruat, si conditio non impleatur; nulla autem est conditio, quæ Matrimonium suspendat, & si apponantur, vel Matrimonium est nullum, v. gr. cum conditio ejus substantiæ contraria est; vel habentur pro non appositis.

3. Sponsalia fieri possunt ad tempus determinatum, quo elapso, evanescit obligatio. Multa olim fuere Loca, in quibus 40. diebus duntaxat consisterent. Hodie in Gallis annua sunt tantum, Matrimonium ex natura sua perpetuum est.

4. Sponsalia dissolutioni obnoxia sunt, non solum per conditionis defectum, & temporis lapsum, sed etiam 1. per Impedimentum subsequens. Putâ Affinitatem, Cognationem Spiritualem, Impotentiam. 2. Per Fornicationem. 3. Leporam, 4. Paralytim. 5. Difformitatem. 6. Matrimonium subsequens cum aliis Personis. 7. Vorum simplex. 8. Receptionem Ordinis Sacri. 9. Consensum reciprocum. 10. Mutationem voluntatis in unâ ex Partibus. Porro Matrimonium semper indissolubile est, quilibet sequatur eventus.

5. Hodie compelli non possunt Affidati, ad implendam Sponsalium obligationem: sunt autem via quibus Conjugati cogantur ad implendam obligationem reciprocam.

6. Post Concilium *Tridentinum*, Impedimentum honestatis publicæ è Sponsalibus proveniens, ad primum gradum contractum est; & ea, quæ nulla sunt, undecumque nascatur nullitas, non operantur hoc Impedimentum: nihil autem in Matrimonio immutatum fuit, quoad hæc Duo Capita.

7. Unicus Testis ad Sponsalium dissolutionem sufficit; duo requiruntur quoad Matrimonium.

8. In priore Casu, per viam denunciationis; in posteriore, per viam accusationis proceditur.

Nihil est in Exceptionibus & earum sequelâ, Sponsalibus peculiare, quod non reperitur in prædictis discriminibus: cætera communia sunt Nuptiis & Sponsalibus. Tales sunt v. gr. nullitates, quæ proveniunt vel ex defectu ætatis, vel ex defectu libertatis in consensu; & rati habitio, quæ fit per consensum subsequenter, ætatem, & Sponsalia, aut Matrimonium. Causæ, quæ privant libertate necessariâ ad Matrimonium, adimunt eam, quæ requiritur ad Sponsalia; nempe vis, & seductio; illa ad utrumque vinculum recuperatur iisdem viis, quæ sunt cessatio harum causarum: idem remedium in utroque casu adhibetur, nempe, sequestratio Partium, quæ periculo seductionis aut coactionis subjacent. Eadem Impedimenta, exceptâ ætate, eadem Regulâ, Canones & Leges: Idem Index Ecclesiasticus aut Sæcularis pro qualitate materiæ. Ratio harum similitudinum est evidens; nam Sponsalia sunt Matrimonium inchoatum; & Matrimonium, Sponsalia completa. Ceterum id, quod hucusque de Sponsalibus diximus occasione Compilationis Autoris hoc in Capite, adeo seculo necessarium est, ut sufficienter edifici nequeat id, quod ad ea pertinet, si quantumcumque ex observationibus omittatur. Sic distinguendum est id, quod Sponsalibus peculiare est, ab eis, quæ iis communia sunt, cum Matrimonio; & proinde id, quod dicendum erat, ab eis, quæ rejicienda erant in Capita, in quibus agit seorsim de Matrimonio.

REGULÆ *Questionis V.* quæ est circa Usus & Pœnas Sponsalium, parum utiles sunt: nam Excommunicatio triennalis, de quâ loquitur *Reg. II.* abrogata est. Actio contra Personam, quæ Sponsalia perficere recusat, hodie resolvitur in id, quod interest.

OBSERVATIONES in CAP. XII. de NUPTIIS, seu de MATRIMONIO.

Dividitur in *Questiones VI.* versantes circa Definitionem, Etymologiam, Divisionem, Finem, Usum & Dignitatem Matrimonii, Opposita, Eventus & Consecratoria; ubi agitur, de Solemnitatibus, de Effectibus, & Pœnis. *Regulæ* in singulas indicant solum Textus Argumento affines.

Loquendo de Etymologiâ Nominum Matrimonio impositorum, omittitur Etymologia *Conjugii*, desumpta ex *jugo* Partibus communi.

Prima Divisio falsa est; nam Matrimonium *Inchoatum* nihil aliud est, quàm *Affidatio*, quæ est solum via, quâ pervenitur ad Matrimonium; Nuptiæ consistunt in Desponsatione, quæ vocatur Matrimonium ratum, seu completum & stabile.

Secunda Divisio expositione indiget; Matrimonium *Ratum* & *Legitimum* illud est, quod Canonibus & Legibus congruit. Matrimonium *Ratum* & non *Legitimum* illud est, quod secundum Canones, non verò secundum Leges est. Hæc duo Membra respiciunt solum Christianorum Matrimonia, quæ, ut valida sint, Canonibus & Legibus conformari debent in eis, quæ substantialia sunt. Ipsorum contrarietas cum alterutrâ Regulâ circa Accidentalibus, eorum validitati non obstat; undè fit, ut plura Matrimonia Sacros effectus habeant & careant effectibus Civilibus, qui respiciunt Conventiones Matri-

Matrimoniales: plura hujus rei sunt exempla in Galliis. *Declarat. an. MDCXXXIX. art. 5. & 6.*

Matrimonium *Legitimum*, & *non Ratum*, est id, quod secundum Leges contrahitur; non verò secundum Canones, qui substantiam ordinant: nempe Materiam, & Formam, quibus locum non habentibus in Matrimonio Infidelium, oportet, ut eorum Matrimonium *Legitimum* esse possit, licet *Ratum* non sit.

Quod dicitur de *Fine*, imperfectum est; nam Matrimonium institutum fuit, non solum ad procreationem Liberorum, sed etiam ad præveniendam peccata incontinentiæ, & ad reciproca auxilia Partium, quoad hanc vitam, & quoad futuram. Vid. REG. I. QUÆST. IV. *Regula* sequens, quæ dicit, Matrimonium esse bonum Concupiscentiæ usum, pertinet ad primum finem; nam usus Matrimonii relatus ad procreationem Liberorum, est primus bonus usus Concupiscentiæ; secundus bonus usus est, eam continere intra limites Matrimonii. REG. III. melius collocata fuisset sub QUÆST. V. in qua Virginitas opponitur Matrimonio; hæc autem *Regula* loquitur de comparatione Matrimonii cum Virginitate: Præterea, *Regula* hæc nec finem, nec usum, nec dignitatem Matrimonii respicit, quod est Argumentum QUÆST. IV.

QUÆSTIO VI.

Loquendo de Solemnitatibus Matrimonii, colligere debuisset omnia, quæ respiciunt Sacramentum, ejus Existentiã, Materiam, Formam, Ministrum; at loquitur solum de Benedictione: tum, differendo de ejus effectibus, loqui debuisset de ejus effectu communi cum cæteris Sacramentis Viventium, nempe incremento Gratiæ Sanctificantis, & effectu peculiari ipsius, scilicet jure ad auxilia necessaria, ut sanctè impleantur obligationes, quas imponit. Hoc etiam in loco colligendi erant omnes Textus, qui loquuntur de proclamationibus Bannorum Matrimonii, unicum laudat REG. IV. Impedimenta miscet cum Solemnitatibus REG. II. III. V.

OBSERVATIONES in CAP. XIII. & XIV. de IMPEDIMENTIS MATRIMONII sub nomine Exceptionum adversus Matrimonium, sumptarum ex personâ Contrahentium.

Cum pleræque *Regulæ* hujus Capituli plures restrictiones patiantur sub nomine Exceptionum, exposita Impedimenta designare debuisset vulgari vocabulo, ad vitandam confusionem, quæ nascitur ex usu crebro verbi æquivoci, adhibiti interdum, ad significandum Matrimonii obstaculum, aliàs ad designandum id, quod in *Regulis* non continetur.

Quamvis, inter Impedimenta, quedam annihilent Matrimonium, quadam illicitum faciant duntaxat, Autor utraque permiscet, & eodem modo tractat.

Confundit pravas intentiones, quæ sunt res interiores & absconditæ, quas Ecclesia cognoscere non potest, cum Impedimentis, quæ sunt res exteriores subditæ cognitioni Ecclesiæ. Utrumque vitii genus his duobus Capitibus commune est, in quibus de iisdem Impedimentis, sub nomine Exceptionum, & cum pari confusione disputatur, quæpropter illa conjunximus.

His duobus Capitibus etiam jungendæ sunt REG. II. III. IV. V. QUÆST. VI. *Capituli XII.* ubi agitur de Impedimento temporis prohibiti; de Impedimento publicationis, & de Impedimentis in genere, sub nomine Impedimentorum; quæ in re novum se offert exemplum Observationis nostræ, Autorem non habuisse ideas distinctas Materiarum Sacramentorum.

Præter hæc vitia, Capitula hæc caligine & implicatione laborant, provenientibus ex Exceptionibus &

Tom. I.

Replicationibus: occurrunt quoque repetitiones inutiliter. Utriusque defectus vitandi causâ, remittere debuisset ad ea, quæ dixit de consensu requisito ad Sponsalia, id, quod adjicit circa consensum necessarium ad Matrimonium, ubi rectè exposuit id, quod utrique commune est; item monere, quòd, cum consensus Canonicus & legitimus esse debeat, oportet, ut habeat conditiones & qualitates à Canonibus & Legibus præstitutas; defectum cujuslibet earum ipsam nullum & illicitum simul efficere, vel simpliciter illicitum; eas conditiones esse Impedimenta, quoad eos, qui eis carent: tum loqui opus erat, de Impedimentis in genere, & observare quod omnibus commune est; nempe, illicitum facere Matrimonium; aut plerisque; scilicet, illud insuper annihilare; vel esse è Jure Humano, & proinde obnoxia dispensationi, abrogationi, varietati, sive quoad Tempora, sive quoad Loca; vel nonnullis. v. gr. esse è Jure Naturali, vel ex Jure Divino Evangelico, & proinde indispensabilia, invariabilia, & inabrogabilia, eademque in omnibus Locis & Temporibus: talia sunt error, metus, vis, impotentia, vinculum ex Matrimonio constante & valido proveniens, & aliquot Consanguinitatis gradus. Sic aliquas vitavisset repetitiones, quæ occurrunt in Replicationibus, & consistentes in dispensatione, quæ tollit Impedimentum ergà Personas impetranter, & circa quam fallitur, eam soli tribuendo Pontifici. Post has observationes generales, loqui debuisset de Impedimentis dirimentibus, quæ Matrimonium annihilant, & illicitum faciunt; idque continuâ serie exequi; deinceps, colligere ea, quæ respiciunt Impedimenta merè prohibitiva, quæ illicitum faciunt tantum.

Cum sint Impedimenta, quæ relationes speciales inter se habent, ob rationem observatam, oportebat colligere id, quod commune habent, priusquam singula seorsim enuclearentur: tales sunt Consanguinitas & Affinitas, Impotentia, & Servitus, error circa utrumque, non secus ac circa Personam; Impedimentum nascens ex cohabitatione vetitâ, & Impedimentum proveniens ex Adulterio juncto Matrimonio sequenti, vel promissioni Matrimonii, vel Conjugicidio, omnia Impedimenta, quæ consensum tollunt, ignorantia, error, seductio, metus, vis, dementia.

Generatim dici debuisset, ac potuisset, de Consanguinitate & Affinitate, priusquam ad singulas transfiretur; hanc juxtâ illam, cujus imitatio est, ordinari; *Septem* gradus habuisse, cum illa *Septem* habebat; contractam fuisse ad *Quatuor*, cum *Tres* ab aliâ dempti sunt; modum eos computandi eundem esse in Affinitate, atque in Consanguinitate, nempe ascendendo, & descendendo in Lineâ Directâ, tot gradus, quot Personas, quæ in re Jus Canonicum cum Civili coincidunt; in Lineâ autem Collaterali, tot gradus inter Personas, quot gradus inter illas & stipitem, si in pari distantia sint constitutæ; sin verò in diversâ, tot gradus, quot inter remotiorem à stipite & stipitem: denique, auctoritatem, quæ ea constituit, ea extendere & contrahere, prout necessarium videtur ad publicam utilitatem, & ab iis in necessitate dispensare.

Observari potuisset ac debuisset, circa Impotentiam, & Servitutum, pendere à Parte læsâ, utrum Matrimonium irritari faciat, an subsistere sinat: de ejus interesse agitur, illud persequi aut abdicare potest, conqueri non potest, nisi defectum ignoraverit, quæ in re idem est de errore circa Personam, ac de errore circa illa duo Impedimenta.

Impedimentum nascens ex conjunctione illicitâ, duplex est; aliud simplicis Affinitatis; aliud Consanguinitatis: talis est conjunctio Spuriarum cum Liberis legitimis. Impedimentum hoc convenit cum Impedimento, quod vulgò dicitur Impedimentum *Criminis*, quia nascitur ex Criminibus supra memoratis.

Ff 2

Cont.